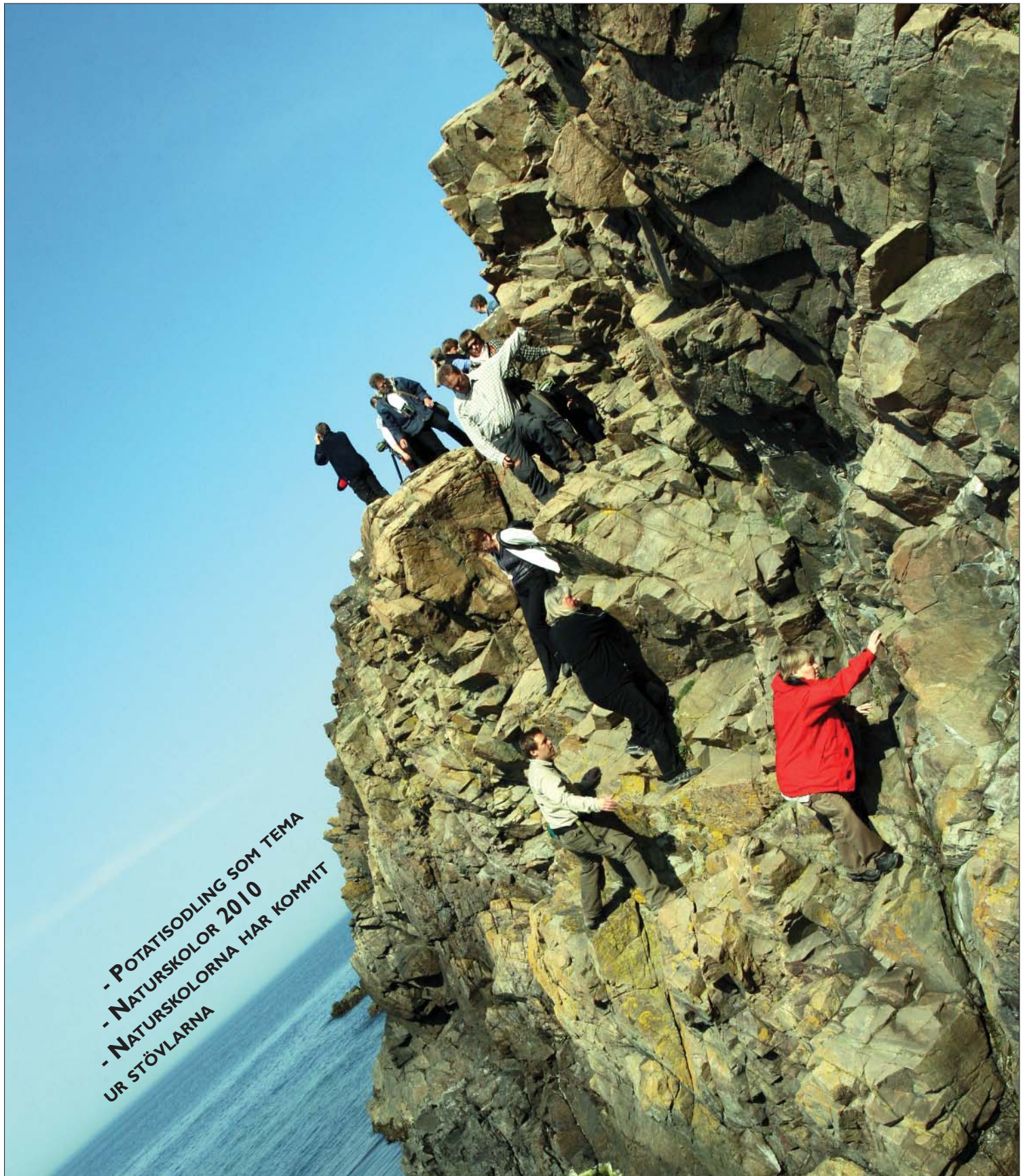

Bladet

NATURSKOLEFÖRENINGEN • NR 2/10 • ÅRGÅNG 24

- POTATISODLING SOM TEMA
- NATURSKOLOR 2010
- NATURSKOLORNA HAR KOMMIT
UR STÖVLARNA

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av Bladet, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 460 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda

BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Stina Lindblad

REDAKTÖR

Robert Lättman

ADRESS

Bladet
c/o Robert Lättman
Strandvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708, 520 27437(hem)
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

TRYCK

Affärs- & Tidskriftstryck, Vallentuna

UPPLAGA

1500 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Miljömärkt "Bra miljöval"

ANNONSER

Helsida 600 kr
Halvsida 300 kr
Kvartssida 200 kr

MANUSSTOPP

Nr 3/10 1 september

FRAMSIDA

Foto: Torbjörn Wrange

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Stina Lindblad
Hyttö Naturskola
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
070-645 11 92
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

KASSÖR

Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda
070 767 51 59
kristina.jarnedal@utb.harryda.se

LEDAMÖTER

Agneta Fries
Skogsbyn 2
903 43 Umeå
090-13 87 83, 070-22 06 358
agneta.fries@umea.se

Gun Jacobsson
Anders Billes väg 2
240 10 Dalby
046-209486, 0706-545057
s-e.gun.jacobsson@telia.com

Kalle Lindeborg
Lidberga 3
186 91 Vallentuna
08-51025325, 070-720 44 86
kalle.lindeborg@swipnet.se

Pessi Liukkonen
Ängomsvägen 16
86433 Matfors
060-614184, 073-0538088
pessi.liukkonen@sundsvall.se

Torbjörn Wrange
Bävervägen 19
654 68 Karlstad
070-221 23 60
torbjorn.wrange@karlstad.se

Britt Eklöf
Långviken 409
69492 Hallsberg
070-55-88-547
naturskolan@skola.kumla.se

Anders Sjöberg
Torkilsväg 7C
791 52 Falun
070-231 25 50
naturskolan@falun.se

REDAKTÖR FÖR BLADET

Robert Lättman 08-520 73708 (arb)

WEB-ANSVARIG

Sam Peterson 044-13 63 61
naturskolan@utb.kristianstad.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfolder, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Stina Lindblad på tel 070-645 11 92.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i Bladet:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
 - Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Bladet 2/10

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Potatisodling.....	4
Naturskolorna ur stövlarna.....	7
Modersmålslärare.....	9
Styrelsen 2010.....	10
Naturskolor i Sverige 2010.....	12
Naturskolor, adresslista	14
Dynamisk pedagogik.....	19
Belsebo.....	21
Årsmötet.....	22
Naturrutan.....	23

Ansvar för innehåll i detta nummer:

Naturskoleföreningens styrelse

ATT LÄRA IN UTOMLANDS

Naturskoleföreningen har just avslutat sitt årsmöte som hölls tillsammans med den danska Naturvejlederforening, vår systerorganisation i Danmark. Vi som korsade sundet fick uppleva ett annorlunda och spännande årsmöte och tar med oss många idéer hem till den egna verksamheten. Kontakterna med danskarna knöts på allvar för två år sedan i och med styrelsens resa till Danmark. Vi hoppas nu kunna upprätthålla och utöka samarbetet inte bara med danskarna utan även med kollegor i Norge, Finland och på Island. Både norskar och en finsk deltagare deltog vid årsmötet tillsammans med oss detta år, en isländsk deltagare var anmäld men kunde på grund av vulkanutbrottet inte komma. Vi hoppas vulkanerna tillåter att vi kan ses allihop i framtiden!

På gång just nu är en fortsättning av projektet Skogen som klassrum som vår förening driver tillsammans med Naturskyddsföreningen. Ett tiotal naturskolepedagoger utbildade under 2009 nära tusen lärare i kommuner utan naturskola. Ett samarbete med Naturskyddsföreningens lokala kretsar inleddes samtidigt i de sexton kommuner där fortbildningarna genomfördes. Målet är att fler elever ska få ta del av förmånen att få undervisning utomhus men också i förlängningen att fler naturskolor ska startas. Under 2010 fortsätter arbetet i de sexton kommunerna med uppföljningsdagar och ytterligare fortbildning. Dessutom inleds arbetet i tre nya kommuner. Skogen som klassrum har hittills bidragit till att cirka 20 000 elever i kommuner där naturskola saknas fått utomhuspedagogisk undervisning.

Dessutom har över fyrtio skogsområden i skolornas närmiljö uppmärksammats som pedagogiska resurser. Projektet finansieras av medel från Friluftsrådet. Läs mer om Skogen som klassrum under Aktuellt på www.naturskola.se

För att uppmärksamma utomhuspedagogiken och närmiljöer som pedagogiska resurser i lärandet för hållbar utveckling har representanter för Naturskoleföreningen besökt Japan. Det var Rikkyo University i Tokyo som bjöd in som en del av hållbarhetsdekaden 2005-2014 men också som en av många aktiviteter för att uppmärksamma den biologiska mångfalden inför COP 10 i Nagoya i höst.

Just nu finns det 93 naturskolor spridda i vårt land, men med tydlig koncentration till södra Sverige. I detta nummer av Bladet finns en karta och adresser till oss allihop! Vi träffar elever i åldrarna 1 - 19 år och bedriver utomhuspedagogik men i dagsläget vet vi inte hur många elever sammanlagt som kommer till naturskolorna. Under året kommer vi därför genomföra en enkätundersökning bland naturskolorna för att ta reda på hur många elever vi egentligen möter och vilka tema de får ta del av. Det är en del av arbetet med att göra naturskolornas arbete synligt. Det vi gör spelar roll, nu ska vi tala om det!

STINA LINDBLAD

POTATISODLING SOM TEMA PÅ FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR

Under 2009 arbetade pedagogerna på Fredriksdal museer och trädgårdar i Helsingborg med ett potatisprojekt tillsammans med ett 50-tal elever i år 1-2 i grundskolan. Projektet ingick i det övergripande utvecklingsarbetet Utsikter i Helsingborgs stad. Satsningen går ut på att förbättra barns hälsa och förutsättningar i livet. Ett viktigt steg i detta arbete är att öka barnens kunskaper genom samarbete med en kulturinstitution. Genom att testa eleverna före projektet satte igång och efter avslutat projekt visade det sig att deras kunskapsnivå ökade snabbare än normalt i framför allt ämnet svenska. Under 2010 har vi fått nya medel från Social- och kulturförvaltningarna för att fortsätta utvecklingsarbetet med

nya klasser på samma tema.

Att arbeta med ett tema under en längre period är roligt och stimulerande. Det öppnar vägar till ett helhetstänkande som gynnar lärandet. Tillsammans med lärarna på skolan satte vi upp målen med temat utifrån kursplanerna och genom att integrera så många av skolans ämnen som möjligt. Klasserna kom fem gånger till Fredriksdal från mars till september. Lärarna erbjöds en halv fortbildningsdag som inspiration till fortsatt arbete med eleverna i skolan.

Träff 1. Vad är jord?

I mars träffar vi eleverna första gången. Förväntningarna är stora

när vi tar oss ut till odlingsytan. Jag frågar vad jord består av och hur den kommit hit. De flesta barnen svarar att jord är maskbajs. Här har skolan verkligen lyckats förmedla ett kretsloppstänkande. Jag kontrar med att det måste ha varit väldigt många maskar här. Eleverna klurar vidare och kommer med fler förslag. Kobajs! Vi har kanske köpt säckar med jord! Den kan ha blåst hit! Det finns sand i jorden! Gamla äppelskruttar kan bli jord! Det är ingen hejd på förslagen. När vi tittar i luppen hittar vi både sandkorn, stenar och växtrester. Vi kommer till slut också in på istiden och jag visar min hemmagjord istid som håller på att smälta bort. En ca två liter stor snömassa med

Isen smälter och lämnar jord efter sig jord.

Gödselstackar med olika nedbrytningsgrad.

Är jorden sandig eller lerig?

sten och grus, som jag i förväg lagt ut på en träbricka med borrarade hål så att smältvattnet rinner bort. Vi pratar om att jorden måste gödslas innan de kommer nästa gång för att sätta sina potatisar och tar oss till komposterna som befinner sig i olika nedbrytningsstadier. På vägen letar vi maskbajs. Vi besöker sedan stallet där eleverna får mocka i hästarnas bås. Vi slänger bajset på gödselhögen utanför och tittar på gödselhögar i olika nedbrytningsstadier. Har vi tur kommer vår museibonde ut med arbetshästarna för att sprida gödsel.

Nu går vi inomhus för att arbeta vidare med jorden. Vi undersöker om jorden vi ska odla i är sandig eller lerig genom att eleverna får sälla torkad jord. De olika fraktionerna får varje grupp med sig hem i små burkar. I skolan kan var och en göra ett papper där små portioner av de olika fraktionerna plastas in var för sig med namn på lera, sand, grus osv. Vi rullar också färsk jord från vår odlingslott och jämför med ren lera och ren sand. Hur smal blir korven som vi kan rulla ut. Liknar det mest en korv av sandjorden eller leran. Vi maler också sandstenar mot varandra för att förstå hur jord blir till.

Innan de tar sig hem får alla en potatis som vi undersöker gemensamt. Vilken form har potatisen? Vilken färg har skalet? Vad är ögonen? Klassen får med sig 8 olika sorters potatisar att sätta på groddning i skolan. Sorterna har vi valt efter att de ska vara medeltidiga, ha olika form, färg, konsistens, ålder.

Träff 2. Potatissättning

I mitten av april är det dags att sätta

potatisarna. Varje elev bär med sig sex potatisar i en äggkartong. Vi går igenom de olika redskapen som ska användas och gör mätövningar. Hur stor är odlingslotten, hur långt är det mellan varje potatis, hur långt mellan raderna? Vi har odlat upp en potatisplanta i kruka som vi sätter oss omkring och resonerar om vad en potatis behöver för att växa. Vi dramatiserar fotosyntesen utifrån sagan om kocken herr Klorofyll. Vi sätter upp en fågelholk i anslutning till potatisodlingen för att locka fåglar att äta upp eventuella skadinsekter.

Här görs det rårakor.

Eleverna besöker vår 1800-talsgård och får se hur det var i den skånska skogsbygden när potatisen precis slagit igenom som gröda bland bönderna. De får laga egenhändigt tillverkade rårakor i den gamla spisen i gården.

Träff 3. Hållbar utveckling utifrån en 1800-talsgård

Eleverna besöker 1800-talsgården igen för att få förståelse för kretsloppstänkande och självhushållning. Ett populärt inslag är besöket på utedasset vars innehåll

ingår i ett av gårdens kretslopp. Vi gör jämförelser med hur vi lever idag och hur vi ska tänka oss framtidens samhälle utifrån närproduktion och ekologisk odling. De får tillverka en potatissticka i luffarslöjd och tova en grytlapp i ull, efter att de bekantat sig med fåren.

Träff 4. Kupning av potatis, nyttiga och skadliga djur

I maj är det dags att kupa potatisarna och att göra övningar kring nyttiga och skadliga djur i odlingarna.

Träff 5. Skördefest

I början av september skördar vi potatisarna. Det är guld värt att se elevernas miner när de med stolthet, förvåning och glädje gräver upp sina potatisar. Eleverna får leka potatislekar, rösta fram den godaste potatisen, vi korar den största, den minsta, den tyngsta, den lättaste och den roligaste potatisen. Vi avslutar med en gemensam festmåltid där vi bjuder på korv med blå eller vit potatismos. Till efterrätt potatiskaka.

Stolta potatisplockare.

Därefter tar sig barnen trötta och nöjda hem till skolan med sin stora skörd.

TEXT: KARIN HJELMÉR, NATURPEDAGOG
FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR
FOTO: GUNILLA BOSSON, KARIN HJELMÉR

Dokumentation av 2009 års projekt finns i en rapport och i en bok på Fredriksdals hemsida www.fredriksdal.se. Gå in under "för skolan" och därefter "idébank". Här finns också idéer till hur lärarna kan arbeta vidare med temat i skolan mellan träffarna på Fredriksdal.

Naturskolan har kommit ur stövlarna...

Jag har läst en uppsats skriven 2009 vid Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete vid Stockholms universitet. Författare är Ammi Wohlin, som bl.a. har ett förflutet vid Södertälje naturskola. Hon har valt att kalla uppsatsen Naturskolornas utvecklingsarena i utomhusdidaktik och lärande för hållbar utveckling. Smaka på rubriken! Jag läste den flera gånger innan jag gick vidare i texten, för den gjorde mig nyfiken på vad studien egentligen ville ta reda på. Redan i rubriken använder Ammi fyra olika begrepp som var för sig är ganska svåra att definiera: naturskolorna, utomhusdidaktik, lärande för hållbar utveckling samt utvecklingsarena. Eftersom jag själv under många år har vänt och vridit på de tre första, så blev jag allra mest nyfiken på det sistnämnda: utvecklingsarena. Det visade sig att detta begrepp var väldigt centralt för både frågeställning och resultat i uppsatsen. Med utvecklingsarena menas ungefär: den arena som organisationen ger tillträde till. Ammi söker svar på om naturskolorna använder sig av formulerade dokument i sin pedagogik, och i så fall hur de använder dem på sin utvecklingsarena.

SAKNAS STYRDOKUMENT

Låt oss för enkelhetens skull hoppa över teoretisk bakgrund och metod för att i stället gå direkt på resultaten av studien. De flesta slutsatserna stämmer till stor del med min egen erfarenhet, och passar bra in i min egen kontext. Jag tror att medarbetare vid många naturskolor landet runt känner igen sig i Ammis slutsatser.

För det första slår hon fast att det saknas enhetliga styrdokument för naturskolornas verksamhet både på nationell och på lokal nivå. I stället utgår naturskolepedagogerna från en idéburen verksamhet och försöker hitta stöd för den i andra nationella och lokala styrdokument, t.ex. läroplaner,

kursplaner och skolplaner. Precis så har vi själva gjort vid vår naturskola när verksamhetsmålen formulerats.

Fem av sex naturskolepedagoger uttrycker avsaknaden av styrdokument som att "de har fria händer". Man kan också uttrycka det som en oklarhet om vem som ska formulera mål och policy. Det hade säklart varit skillnad om regering eller kommunfullmäktige formulerat vad naturskolorna ska göra, men skulle vi vilja det? Är det inte en fördel att många naturskolor har en självständig roll, är starka små enheter som bedriver en verksamhet utifrån eget personligt engagemang, egna tankar och idéer?

"Din styrka är också din svaghet", som någon så klokt har sagt. Studien visar att det finns en önskan från naturskolepedagoger om nationella styrdokument som ger dem trygghet och samtidigt höjer deras status. Kanske man då skulle slippa diskussioner varje budget- och/eller mandatperiod om huruvida naturskolan ska finnas kvar eller inte?

Avsaknaden av styrdokument gör i stället att den lokala organisationen får stor betydelse för vad naturskolan

ska arbeta med, och vilken status naturskolepedagogerna har. Det blir detta som bestämmer utvecklingsarenan, som därmed ser väldigt olika ut i landet. Jag håller med, och skulle till och med vilja hävda att det personliga engagemanget hos naturskolans närmaste överordnade chef har en ännu större betydelse för utvecklingsarenan än vad som görs gällande i uppsatsen. Det vågar jag säga utifrån mina egna erfarenheter från ett flertal omorganisationer och chefsbyten.

STATUS

Kan man säga något generellt om vilken status naturskoleverksamheten i landet har idag? Ja, studien hävdar i alla fall att det skett en statushöjning, och att en starkt bidragande orsak till detta är det nyskrivna pedagogiska materialet i "Att lära ute"-serien. Det har tidigare varit svårt att komma från "Mullestämpeln", men i och med de här böckerna har naturskolorna verkligen kommit ur stövlarna och in i universitetsvärlden. Men observera att en bleknande mullestämpel inte innebär att tvätta bort handens kunskap, den tysta praktiska kunskapen. Tvärtom! Jag tror att det handlar om att konkret, praktisk undervisning i autentiska sammanhang blivit mer allmänt accepterad. I den nya skolplanen i vår egen kommun (antagen 2009) står t.ex. att "alla elever ska ges möjlighet till både praktiskt och teoretiskt lärande".

Utomhuspedagogik har nu slagit igenom i så många fler ämnen än bara naturorienterande ämnen. Det ger naturskolorna enorma utvecklingsmöjligheter.

FÖRÄNDRAD MÅLGRUPP

Ammi Wohlin har kommit fram till att naturskolornas målgrupp har förändrats över tid av olika skäl. Elever med flyktingbakgrund har

t.ex. oftare kontakt med naturskolor än tidigare. En annan målgrupp som har ökat i omfång är förskolorna. Det märks en förskjutning neråt i åldrarna. Jag tror denna förändring kan bli ännu mer uttalad när regeringens nya förslag till förtydliganden i läroplan för förskolan ska implementeras.

HÅLLBAR UTVECKLING

Resultaten från studien visar också att de flesta naturskolor arbetar med begreppet hållbar utveckling, men i olika omfattning. Omfattningen tycks till stor del vara beroende av om kommunen har formulerade dokument och planer för detta, eller inte. Naturskolorna står i regel för ett innehåll runt hållbar utveckling som är upplevelsebaserat med naturkänsla och som handlar om framtidsfrågor runt ett sparsammare resurssamhälle. Detta, menar Ammi, har sin grund i att värderingar är en av faktorerna som

bestämmer naturskolepedagogernas handlingar. Starka värden och uppfattningar i existentiella frågor och tankar om naturen som ett andligt rum driver dessa människors motivation. Äventyr, utmaningar, platser, årstider och skiftningar i naturen är väsentliga i arbetet, liksom betydelsen av ansvar, frihet och variation i verksamheten.

NYBYGGARE

Ammi beskriver naturskolepedagoger som ett slags nybyggare, vilka varit med om att bryta innovativ mark i ett fält som inte har någon tradition. Hon tolkar sina resultat som att naturskolepedagogerna nu är accepterade som pedagogiska utvecklare, och att deras arena har vidgats, mycket tack vare egna strategier för att öka sitt handlingsutrymme. De är en del i skolans måluppfyllelse, men inom de formella ramarna finns även

ett frirum att förfoga över.

KVALITETSSÄKRING

Slutklämman i uppsatsen är att med en nationell styrning kan naturskolornas utvecklingsarena definieras och synliggöras. Utomhusdidaktik och lärande för hållbar utveckling får då en tydligare arena att spela på. För att öka naturskolepedagogernas professionalitet anser Ammi att det bör inrättas en högskoleutbildning som ger legitimitet och kvalitetssäkring av verksamheten.

Jag bara undrar: Kan de engagerade nybyggarna, idébärarna, opinionsbildarna och inspiratörerna verkligen klara av att inordna sig under lagstadgade styrdokument och riktlinjer för naturskolorna?

TEXT: ANDERS W. KJELLSSON
NATURSKOLAN I LUND
FOTO: ROBERT LÄTTMAN

Naturskolor på resa i Japan - som representanter för Naturskoleföreningen

I januari kom en inbjudan från Rikkyo University i Tokyo. Nynäshamns Naturskola bjöds, tillsammans med naturskolorna i Falun och Halmstad, in till en två veckors lång utbildningsresa. Syftet med resan var att informera om naturskolornas arbetssätt som ett exempel på lärande för hållbar utveckling med särskilt fokus på biologisk mångfald. Genom att bevara skolnära naturområden bevarar vi både pedagogiska resurser och biologisk mångfald för framtiden. I Japan används inte utomhuspedagogiska metoder inom ordinarie skoltid som i Sverige och därför kändes vårt uppdrag viktigt. I Tokyo, Nagoya, Sapporo och Kiyosato höll vi föreläsningar om vad naturskola och utomhuspedagogik är och vi hade Workshops i matematik och språk utomhus. Deltagarna fick göra samma övningar som våra svenska lärare och förskolelärare gör när de kommer till Naturskolan på kurs.

Mats, Barbro, Mia, Irene och Robert på väg in till Japans miljöminister 2 april 2010 i Tokyo.

Grön Flagg i Japan

Vi fick möjligheten att besöka en skola utanför Tokyo som är den första skolan i Japan som anmält sig till Grön Flagg. I privatskolor finns det större möjligheter att bedriva alternativa undervisningsformer än i de kommunala. Ungefär en procent av eleverna i Japan går i privata skolor. Elever och lärare berättade om sitt arbete och vi berättade om hur Grön Flagg fungerar i Sverige. Kontakter knöts och skolan kommer att få en vänskola i Sverige att utbyta erfarenheter med. Utomhus

genomförde vi matematik- och språkövningar med lärare, föräldrar och elever.

Naturskola utanför Sapporo

I Tobetsu utanför Sapporo besökte vi en naturskola som erbjuder skolor olika teman med lokal anknytning t.ex. ett brödtema i samarbete med en lokal bagare. Då får eleverna baka bröd först efter att de har samlat jäst från klöverblommor, salt från havsvattnet och socker från meloner och kärnat smör av mjölk från traktens bönder. Anslagen till den...

fortsättning på sidan 18

Med modersmåslärare i Umeå

För att du ska få en bild av vilka personer som sitter i Naturskoleföreningens styrelse har dessa fått i uppgift att svara på följande frågor:

1. Ålder eller motsvarande
2. Hur länge på naturskola?
3. Vad gör du en ledig dag?
4. Motto eller ordspråk?
5. Viktigt för dig när du tar emot en grupp ute?
6. Favoritplats i Sverige?
7. Om du inte jobbade/jobbat på naturskola, vad skulle du göra då?
8. Du får ta med dig tre saker till en öde ön där du strandar, vilka?

Gun Jacobsson Från Dalby Lund

1. Inte fullt så gammal.
2. 20 år
3. Trädgård, natur och fåglar.
4. "Det ordnar sig (kanske)"
5. Ögonkontakt, trygghet och ödmjukhet
6. Skåne och mitt torp i Småland.
7. Svårt att tänka sig något annat.
8. Maken, kikaren och barnbarnet Christoffer 10 år.

Britt Eklöf från Hallsberg

1. mormor/farmor
2. 5 år
3. Sitter på farstubron, lyssnar på fåglarna, dricker kaffe, viftar på tårna och tittar på vitsipporna.
4. Gör som skatan: lev utan oro! Det finns alltid en tappad pommesfritesask runt nästa hörn. (Stefan Demert)
5. Glad, förberedd, på!
6. Fjällen
7. Fortsatt vara lärare
8. En kniv, böcker, tandborste.

Agneta Fries från Umeå

1. 49 år
2. 5 år
3. På vintern skid- eller skridskotur. Jag ser till att vara ute på något vis.
4. Har inget, snarare tvärt om!
5. Samling i ring och tar gruppen till fokus här och nu.
6. På fåbodvallen i Säl i Dalarna.
7. Haft en vanlig lärartjänst
8. Tändstickor, sovsäck och kniv.

Pessi Liukkonen från Matfors

1. 39 år
2. 4 år
3. Något som gör mig fysiskt trött
4. "livet är som långdistanslöpning – en enda lång ...vla pina"
5. Glad, entusiastisk samt mentalt beredd på allt!
6. Toppen av utsiktstallen på Åsen
7. Något annat roligt. Kanske restaurera gamla timmerbyggnader.
8. Solkräm, myggmedel och hängmatta.

Torbjörn Wrang från Karlstad

1. 34år
2. 5 år
3. Fotograferar
4. Det är nu vi har chansen att göra något.
5. Sätter mycket energi de första minuterna på att styra gruppens fokus. Övningar med mycket ögon- och fysisk kontakt som start.
6. Nordvärmland
7. Praktiskt naturvårdsarbete
8. En kniv, en vän, och en 1000kg tung Marabou Schweizernötkaka.

Kristina Jarnedal från Västra Frölunda, Göteborg

1. 65 år
2. 13 år
3. Håller i föreningens ekonomi och sedan är jag ute. Ibland väver jag. Sista året har jag skrivit en bok tillsammans med Föreningen Allmogebåtar och det var kul!
4. Lär dig något nytt!
5. Överraskande inledning, blandning av undersökande och mer avspända övningar.
6. Skaftö med holmar utanför.
7. Klasslärare
8. Filt, kompis, kniv.

Stina Lindblad från Älvkarleby

1. 33 år
2. 9 år
3. Tränar hund, bygger hus, promenerar och läser
4. Det ska gå!
5. Att se alla elever och att förmedla det positiva med att vara ute.
6. Jag trivs allra bäst hemma men de svenska fjällen är inte heller så dumma. 7. Då hade jag varit djurtränare i någon form, jag skulle gärna jobba med apor.
8. Kniv, tändstål och en god vän, jag tycker om sällskap!

Anders Sjöberg från Falun

1. 48 år
2. 4 år
3. Jag är aldrig ledig, nejdå, genom flugfiske och friluftsliv som livsstil försöker jag bli ett med naturen på ett mysigt sätt.
4. Bakom varje pedagog finns nyfikenhet, lekfullhet och en omfattande själ.
5. Jag vill att eleverna ryckas med i en positiv känsla så tidigt som möjligt. Alla ska få känna att de är en upptäckare.
6. Laponia
7. Jag hade jobbat men människor, upplevelser, kanske kulturhistoria. Skulle gärna driva ett pensionat i fjällmiljö, och så drömmen om att jobba som kock förstås.
8. Fiskegrejor, elddon och en underbar kvinna.

Kalle Lindeberg från Vallentuna, Stockholm

1. 55 år
2. 17 år
3. Paddlar kajak, springer en långgrunda, är med familjen
4. "Jag tror inte på ett liv efter detta. Jag tror på detta livet."
5. Att jag är väl förberedd, att jag ser alla.
6. Öland
7. Gjort något med mina händer
8. En kajak att ta oss därifrån, en människa som står mig nära, fiskeutrustning.

Adressändring och medlemskap

Vänd dig till mig om du vill ändra något eller om du har frågor angående medlemskap! Kontakta mig på:

E-mail: kristina.jarnedal@utb.harryda.se

eller

telefon 070-767 51 59

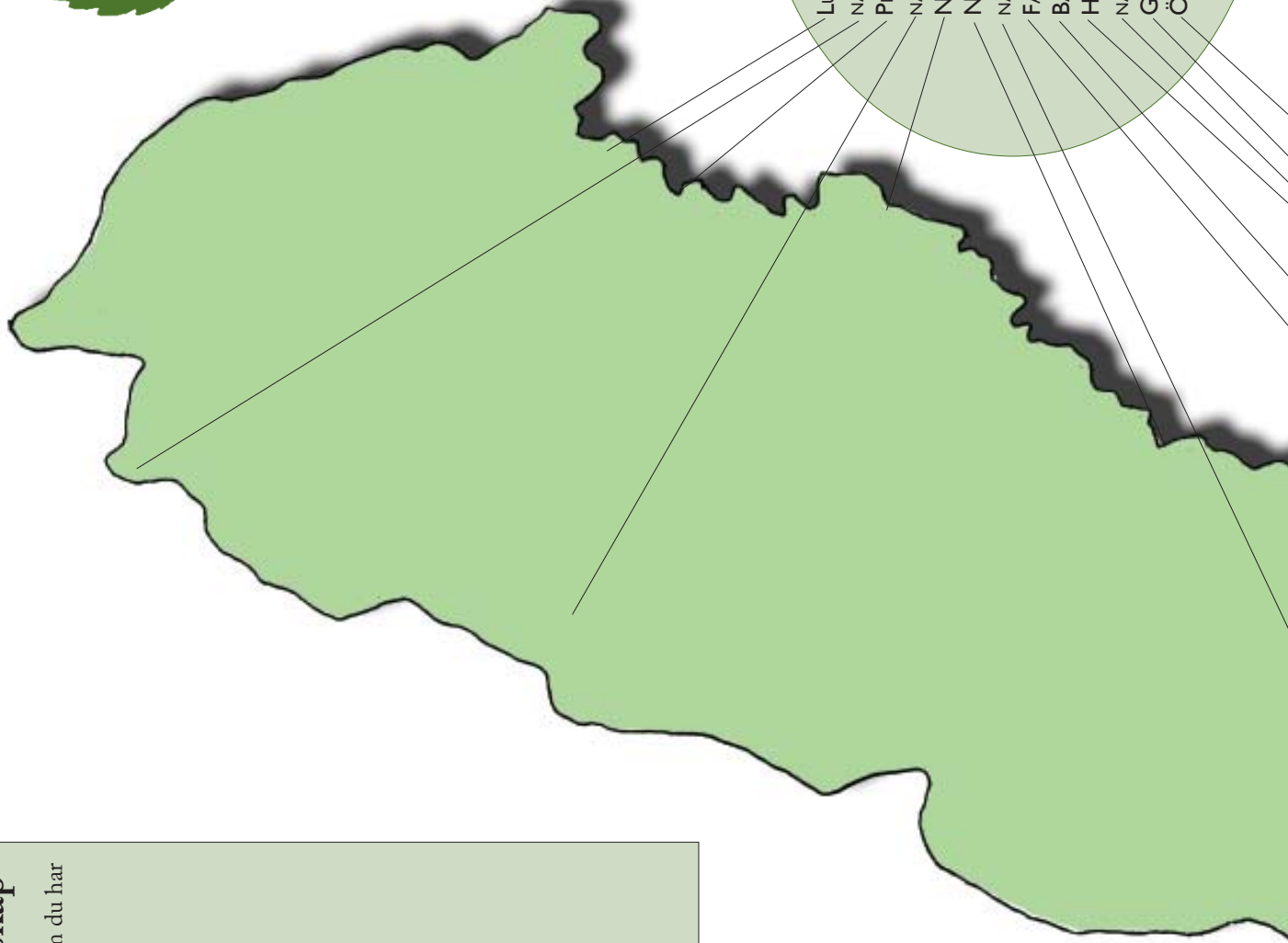
Kristina Jarnedal

Naturskolor
i
Sverige 2010

REGION NORR

LULEÅ MILJÖSKOLA
NATURUM ÅBISKO
PITTEÅ NATURSKOLA
NATURUM VINDEFJÄLLEN AMMARNÄS
NATURSKOLAN I UMEÅ
NATURSKOLAN KOM UT
NATURUM FULLUFJÄLLET
FALU NATURSKOLA
BARKENS NATUR- OCH KULTURSKOLA
HYTTÖ NATURSKOLA
NATURUM FÄRNEBOFJÄRDEN
GRÖNA KUNSKAPSHUSET
ÖSTHAMMARS NATUR- OCH TEKNISKA SKOLA

REGION MÄLARDALEN

REGION VÄST

NATURSKOLAN NATURENS HUS
NATURSKOLAN I SIXTORP
NATURSKOLAN I KVARINTORP
KARLSTAD NATURSKOLA SOLBUSSEN
NATURVÄRDEN
ASPO NATURSKOLA
HORNBERGA NATURUM
KOSTERS TRÄDGÅRDAR
EKOPARK STRÖMSTAD
VARA NATURSKOLA
HUNNEBERGS NATURSKOLA
NATURUM TANUM
ÅLESLÅNS NATUR- OCH KULTURSKOLA
HÄRRYDA NATUR- OCH KULTURSKOLA
MARKS NATURSKOLA
NAVETS UTEVERKSAMHET
MILJÖLABBET ROTEN
MILJÖKLUNSKAP PÅ VÄG
NATURHISTORISKA MUSEET
NATUR- OCH KULTURSKOLAN ÅSKHULTS BY
FALKENBERGS RULLANDE NATURSKOLA
HALMSTAD NATURSKOLA

KULLABERGS NATURUM
FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR
MILJÖVERKSTADEN
NATURUM SKÄRALID
NATURSKOLAN/ EKOCENTER SÖDERÅSEN
KRISTIANSTADS NATURSKOLA
IRE NATUR- OCH KULTURSKOLA
NATURSKOLAN I SÖLVEBORG
NATURUM BLEKINGE
NATURSKOLAN I LUND
NATUR I FOKUS
MALMÖ NATURSKOLA
HÖRJELGÅRDEN
NATURSKOLAN GLADAN
STENSHUVUD NATURUM
MARIETORPS NATURSKOLA

UPPSALA NATURSKOLA
UPPLANDSSTIFTELSENS NATURSKOLA
ASKÖVIKENS NATURSKOLA
ENABYGDENS NATURSKOLEVERKSAMHET
NATURSKOLAN I ESKILSTUNA
HÅBO NATURSKOLA VATTUNÖDEN
SIGTUNA NATURSKOLA
UPPLANDS VÄSBY NATURSKOLA
NATURSKOLAN I SOLLENTUNA
KYRKHAMNS FÄLTSKOLA
ULVSÄTTRASKOLAN NATURSKOLAN
SOLNA NATURSKOLA
EGGEBYGÅRDS FÄLTSKOLA
EKERÖ MILJÖUTBILDNING
NATURENS HUS
SPRÅNGBRICKAN
BOTKYRKA NATURSKOLA/FÄLTBUSSEN
FÄLTSKOLAN I SKÄR HOLMEN
NACKA NATURSKOLA
TYRESÖ NATURSKOLA
SÖDETÄLJE NATURSKOLA
NYNÄSHAMNS NATURSKOLA
NATURSKOLAN VID SÖRMLANDSKUSTEN
NATURUM STENDÖRREN

EKOTUREN - MILJÖ- OCH NATURBUSSEN
CENTRUM FÖR MILJÖ- OCH UTMOMHUSPEDAGOGIK
NATURCENTRUM - LINKÖPINGS NATURSKOLA
NATURUM BYXELKROK
NATURUS NATURSKOLA
NATURUM ÖMBERG
BRÅBYGDENS NATUR- OCH KULTURSKOLA
NATUR- OCH KULTURSKOLAN PÅ RÅS
EKOBUSSEN
EKOLOGISKA FORSKNINGSSTATIONEN
UPPLEVA NATURSKOLA
ÅSENS BY
NATURUM OTTENBY
NATURUM STORE MOSSE
HUSEBY NATURSKOLA

REGION ÖST

REGION SYD

Region Norr

BARKENS NATUR- OCH KULTURSKOLA

(Gun Sörbring)
Box 506
777 25 Smedjebacken
073-9137348
gun.sorbring@edu.smedjebacken.se

FALU NATURSKOLA

(Evis Engman, Mia Bucht, Helge Sonntag, Anders Sjöberg, Gordon Eadie)
Lilltorpsv. 55
791 94 Falun
023-83 101, 023-82 100
naturskolan@falun.se
www.falun.se/naturskolan

GRÖNA KUNSKAPSHUSET (EKO. FÖR.)

(Inga-Britt Persson)
Skärsjö 163
740 45 Tärnsjö
ingabritt@ostakil.com

HYTTÖ NATURSKOLA

(Stina Lindblad)
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
tel 070-6451192
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

LULEÅ MILJÖSKOLA

(Göran Öhman, Kicki Stridfelt, Anders Abrahamsson)
Köpmansgatan 40
971 04 LULEÅ
tel: 0920-45 33 17, fax: 0920-45 44 74
Anders 070- 564 55 88
Kicki 073-046 41 48
Göran 070- 564 56 92
goran.ohman@skol.lulea.se
ingrid-kicki.stridfelt@skol.lulea.se
anders.abrahamson@skol.lulea.se

NATURSKOLAN KOM UT

(Pessi Liukkonen, Susanne Olofsson)
Friluftscentrum
Södra Berget
Box 858
851 24 SUNDSVALL
Pessi 073-053 80 88
Susanne 070-642 49 86
komutnatur@skola.sundsvall.se

NATURSKOLAN I UMEÅ

(Erika Åberg, Agneta Fries, Lennart Wendel, Hasse Lindborg, Nisse Karlsson, Matz Glantz, Petra Rantatalo)
Utmarksvägen 1
903 45 Umeå
tel : 090-16 50 95, 070-569 03 21
erika.berg@umea.se
www.umea.se/naturskolan

NATURUM ABISKO

(Therese Blomberg)
c/o STF Turiststation
981 07 Abisko
070-619 88 60
therese.blomberg@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/norrbotten

NATURUM FULUFJÄLLET

(Sofia Tiger)
Box 128
790 90 Särna
076- 80 999 67
0253- 170 75 (naturum Fulufjället)
Sofia.Tiger@lansstyrelsen.se
www.fulufjallet.se

NATURUM FÄRNEBOFJÄRDEN

(Jessica Berg)
Gysinge Bruk
810 21 Gysinge
jessica.berg@x.lst.se

NATURUM VINDELFJÄLLEN

AMMARNÄS
Box 133
920 75 AMMARNÄS
0952-60165, 070-368 01 65
ludmila.wieslander@ac.lst.se
tomas.staafjord@ac.lst.se
www.vindelfjallen.se

PITEA NATURSKOLA

(Stefan Eriksson, Stefan Bergmark)
Helgenäsgatan 13
945 31 Norrfjärden
0911-697562
pitea.naturskola@edu.pitea.se
stefan.eriksson@edu.pitea.se
stefan.bergmark@edu.pitea.se

ÖSTHAMMARS NATUR- OCH

TEKNIKKOLA
(Christina Jansson)
Rådmansgatan 25
742 32 Östhammar
ninnie.jansson@telia.com

Region Mälardalen

ASKÖVIKENS NATURSKOLA

(Christer Svensk, Niclas Lignell, Bodil Lövgren, Magdalena Löfgren)
Västerås stad
proAros Lärande utbildning
skolgemensamt stöd
721 87 Västerås
tel/fax: 021-39 41 59
christer.svensk@edu.vasteras.se
niclas.lignell@edu.vasteras.se
bodil.lovgren@edu.vasteras.se
magdalena.lofgren@edu.vasteras.se
www.vasteras.se/naturskolanaskoviken

BOTKYRKA NATURSKOLA

(Annika Norin, Anders Bengtsson, Ewa Wiklund)
Munkhättev. 45
147 85 TUMBA
tel: 08-530 611 45, 530 268 80
Ewa: 073-847 71 33
ewa.wiklund@edu.botkyrka.se
faltbussen@botkyrka.se
www.botkyrka.se/faltbussen
www.miljodatabasen.se

EGGEBYGÅRDS FÄLTSKOLA

(Susanne Fabricius, Anna Rådström, Lotta Fabricius)
Eggeby gård
163 62 Spånga
tel: 08-750 46 00, 070-7619400

EKERÖ MILJÖUTBILDNING

(Lena Borg)
Box 205
178 23 Ekerö
lena33573@hotmail.com

ENABYGDENS

NATURSKOLEVERKSAMHET
(Sven Andersson, Mikael Bernövall)
S:t Iliansskolan
Box 194
745 23 ENKÖPING
tel 070-331 19 17
sven.andersson@korsang.enkoping.se
tel 070-278 71 11
mikael.bernovall@orsundsbro.enkoping.se

**FÄLTSKOLAN I SKÄRHOLMEN/
BREDÄNGSSKOLAN**

(Birgitta Sang)
Box 2094
127 02 Skärholmen
Besöksadress: Bredängs torg 21
076-825 17 70
birgitta.sang@skarholmen.stockholm.se

KYRKHAMNS FÄLTSKOLA

(Pelle Holmberg, Lotta Fabricius, Janne Sääf, Lennart Andersson)
Kyrkhamn
165 72 Hässelby

NACKA NATURSKOLA

(Annika Wiberg, Malena von Huth)
Velamsunds gård
132 36 SALTSJÖ-BOO
tel: 08-718 98 16
naturskolan@nacka.se
www.nacka.se/naturskolan

NATURENS HUS (BERGIANSKA)

(Ann Franzén)
Gustavsborgsvägen 20
104 05 Stockholm
08-16 70 30
ann@bergianska.se

NATURSKOLAN I ESKILSTUNA

(Nicke Helldorff, Ann-Sofie Tedenljung-Forsberg, Mi Ahl)
Skogsängsskolan
Vasavägen 33
631 56 ESKILSTUNA
naturskolan@eskilstuna.se
tel: 016-51 02 01
Nicke 070-653 54 51
Ann-Sofie 070-156 63 18
Mi 070-467 12 47
www.eskilstuna.se/naturskolan

HABO NATURSKOLA VATTUNÖDEN

(Lena Sköldberg, Monica Happe Linde)
Lena Sköldberg
Gransätterskolan
Gransättersvägen 1
746 50 Bålsta
alt: Monica Happe Linde
Gröna dalensskolan
Runbrovägen
746 80 Bålsta
lena.skoldberg@bildning.habo.se
monica.happe-linde@ bildning.habo.se

NATURSKOLAN I SOLLENTUNA

(Anna Carin Nyberg, Gunnar Hallberg)
Väsby Gård
191 62 SOLLENTUNA
tel: 08-35 44 02, fax: 08-35 59 20
Anna Carin 08-579 229 74
Gunnar 08-579 229 78
naturskolan@sollentuna.se
www.sollentuna.se/naturskolan

**NATURSKOLAN VID
SÖRMLANDSKUSTEN**

(Lennart Wahlén, Susanne Ekman, Anna Holst)
Nyköpings kommun
Helgona Söra
611 94 NYKÖPING
tel 0155-21 07 57, 070-216 9489
www.edu.nykoping.se/naturskolan

NATURUM STENDÖRREN

(Johanna Öhr)
Länsstyrelsen i Södermanlands län
611 86 Nyköping
073-0318105
johanna.ohr@d.lst.se

NYNÄSHAMNS NATURSKOLA

(Mats Wejdmark, Robert Lättman)
Nynäshamns kommun
Viaskolan
149 81 NYNÄSHAMN
Besöksadress: Sjöudden, Ösmo
Mats 08-520 73709
Robert 08-520 73708
fax: 08 520 38590
mats.wejdmark@naturskolan.pp.se
robert.lattman@naturskolan.pp.se
www.nynashamnsnaturskola.se

SIGTUNA NATURSKOLA

(Jan-Erik Haggarsson, Per Snöbohm)
Sigtuna kommun
195 85 MÄRSTA
tel & fax: 08-592 522 65
per.snobohm@sigtuna.se

SOLNA NATURSKOLA

(Elisabet Brömster, Ninni Reinebo Engström)
Överjärva gård
170 69 SOLNA
tel: 08-655 08 33
Elisabeth 070- 590 74 64
Ninni 073-915 33 37
ninni@overjarva.se
elisabet@overjarva.se
solnanaturskola@overjarva.se
www.overjarvagard.se

SPRÄNGBRICKAN I TURINGE

(Inger och Bengt Mellgren)
Vindhammar
155 91 Nykvarn
tel & fax: 08/55247277
mobil: 070-5220605

SÖDERTÄLJE NATURSKOLA

(Sussie Broquist Lundegård, Marlene Ness, Ulla Engström, Lina Engström)
Larslund
151 89 SÖDERTÄLJE
tel 08-550 339 93/08-52304067/0766-483192
susanne.broquistlundegard@sodertalje.se
Ped. centrum www.edu.sodertalje.se
sites.google.com/site/naturskolan/home

TYRESÖ NATURSKOLA

(Jonas Hedlund, Martina Kiibus)
135 60 Tyresö
Besöksadress: Alby friluftsgård, Tyresö
Jonas 070-1698219,
jonas.hedlund@tyreso.se
Martina 073-1698183
martina.kiibus@tyreso.se
www.tyreso.se/naturskolan

ULVSÄTTRASKOLAN NATURSKOLAN

Källtorpsvägen 60
176 76 Järfälla

UPPLANDS VÄSBY NATURSKOLA

(Magnus Söderlund, Anders Edbom)
Miljö- och hälsoskyddskontoret
194 80 Upplands Väsby
Besöksadress: Skeppartorp
tel/fax 08-590 899 28/590 819 30
Anders 070-968 76 49
Magnus 073-970 00 88
anders.edbom@upplandsvasby.se
magnus.soderlund@upplandsvasby.se

**UPPLANDSSTIFTELSENS
NATURSKOLA**

(Kajsa Molander)
c/o Uppsala Naturskola
Hammarskog
755 91 UPPSALA
tel: 018-727 80 54, fax: 018-727 80 32
naturskolan@uppsala.se
www.upplandsstiftelsen.se

UPPSALA NATURSKOLA

(Per Hedberg, Anna Aldén)
Hammarskog
755 91 UPPSALA
tel: 018-727 80 54
Anna 070-8563802
naturskolan@uppsala.se
www.upplandsstiftelsen.se

Region Väst

ASPÖ NATURSKOLA

(Manne Rytman)
 Aspö Gård
 541 91 SKÖVDE
 tel: 070-3174552
naturskolan@skovde.se
manne.ryttman@skovde.se

EKOPARK STRÖMSTAD

Strömstad kommun
 Tekniska förvaltningen
 Margareta Nordström
 Norra Bergsgatan 21-23
 452 80 Strömstad
 tel 0526-15368
ekopark@stromstad.se

FALKENBERGS RULLANDE

NATURSKOLA
 Falkenbergs Kommun
 Barn- och utbildningsförvaltningen
 311 80 Falkenberg
barn.utbildning@falkenberg.se

HALMSTAD NATURSKOLA

(Michael Roos, Irene Bergman, Magnus Göransson)
 Kärnhuset, Box 63
 301 03 HALMSTAD
 tel: 035-13 82 07, fax: 035-15 86 13
 Micke 0702-685977
 Irene 0705-898207
michael.roos@utb.halmstad.se
irene.bergman@utb.halmstad.se
www.utb.halmstad.se/naturskolan

HORNBORGA NATURUM

(Jan Mogol, Mats Rosengren)
 Hornborgasjön
 521 98 BRODDETORP
 tel: 0500-49 14 50, fax: 0500-49 13 38
hornborga.naturum@o.lst.se

HUNNEBERGS NATURSKOLA

(Annette Fredman, Kerstin Hessle, Christina Sandblom, Conny Malm, Ann-Sofie Svantesson)
 Box 36
 468 21 VARGÖN
 tel: 0521-22 37 70
info@hunnebergsnaturskola.se
www.hunnebergsnaturskola.se

HÄRRYDA NATUR- OCH

KULTURSKOLA
 (Kristina Jarnedal)
 Box 123
 430 63 HINDÅS
 Kristina 070-767 51 59
kristina.jarnedal@utb.harryda.se
 Lena 070-356 87 20
hilda-lena.andersson@utb.harryda.se

KOSTERS TRÄDGÅRDAR

(Stefan von Bothmer)
 Långegårde
 452 05 Sydkoster
 0526-205 99, 070-600 13 13
stefan@kosterstradgardar.se

MARKS NATURSKOLA

(Kenneth Andersson)
 Seglorav. 9B
 511 71 FRITSLA
 tel: 0320-704 18
 mobil: 070-31 82 334

MILJÖLABBET ROTEN

(Viktoria Träff)
 Göteborgs Botaniska trädgård
 Carl Skottsbergs gata 22
 413 19 GÖTEBORG
 tel: 031-7411108

VÄSTARVET

GÖTEBORGS NATURHISTORISKA

MUSEUM
 (Helen Ekvall, Kennert Danielsson)
 Box 7283
 402 35 Göteborg
 Undervisningen 031-775 24 09, 11
helen.ekvall@vgregion.se
kennert.danielsson@vgregion.se

NATURRUM TANUM

Frank Robra
 Amunderöd 1
 457 96 Tanumshede-Lur
 tel 0525-41011
frank.robra@telia.com

NATUR- OCH KULTURARVSKOLAN

ÄSKHULTS BY
 (Britta Nyström)
 Kulturkontoret
 Borgmästaregatan 6
 434 32 Kungsbacka
 0340-65 23 30
britta.nystrom@kungsbacka.se
www.askhultsby.se

NATURSKOLAN I KVARNTORP

(Britt Eklöf)
 Berghugnsvägen 30
 692 75 Kumla
 019-57 73 18
 070-55 88 547
naturskolan@skola.kumla.se

NATURSKOLAN I SIXTORP

c/o Rolf Ivarsson
 Vekhyttan Vretan 3197 B
 716 93 Fjugesta

NATURSKOLAN NATURENS HUS

(Niklas Jarl)
 Oljevägen 15
 702 15 Örebro
 019-21 68 50
 0702-89 40 70
niklas.jarl@orebro.se

NATURVÄRDEN

(Rune Stenholm Jakobsen)
 Bengtstorp 7
 542 92 Mariestad
 070-728 79 74
naturvarden@gmail.com
www.naturvarden.se

NAVETS UTEVERKSAMHET

(Erik Vikstrand)
 Navet
 Nybrogatan 9A
 503 31 Borås
 tel 0706-087962
erik.vikstrand@navet.com

KARLSTADS NATURSKOLA

SOLBUSSEN
 (Torbjörn Wrangle, Ulrika Lindenäs)
 Mariebergsskogen
 651 84 Karlstad
 Kontor 054-29 57 95
 Torbjörn 070- 221 23 60
 Ulrika 076-788 23 60
torbjorn.wrangle@karlstad.se
ulrika.lindenas@karlstad.se
www.karlstad.se/naturskolan

VARA NATURSKOLA

(Janeric Mörk)
 c/o Alléskolan
 Skolgatan 24
 534 81 VARA
 070-694 69 16, fax: 0512-338 32
 mobil: 070-555 38 32
naturskolan@vara.se

ÅLESLÅNS NATUR- OCH

KULTURSKOLA

(Gunnar Henriksson, Helene Grantz)
 Grundskolekontoret
 Vintergatan 3
 451 51 UDDEVALLA
 tel: 0522-69 70 70
 Gunnar 070-574 25 57
 Helene 070-284 70 70
helene.grantz@uddevalla.se
gunnar.henriksson@uddevalla.se

Region Öst

BRÄBYGDENS NATUR- OCH KULTURSKOLA

(Anne Harrysson, Daniel Harrysson)
Östantorp
570 91 Kristdala
0491-71143
naturskolan@brabygden.se
www.brabygden.se

CENTRUM FÖR MILJÖ- OCH UTOMHUSPEDAGOGIK LINKÖPINGS UNIVERSITET

Hus Key
Anders Szczepanski
581 83 Linköping
tel 013-28 19 91, 0709-756803
andsz@ibu.liu.se
www.liu.se/esi/cmu/welcome.html

EKOBUSSEN

(Claes Hellsten)
c/o Claes Hellsten, Ormenäs
Stamseryd 56
563 00 Gräna
tel: 0390-500 84
mobil: 036-10 23 34, 070-3269685

EKOTUREN/MILJÖ OCH NATURBUSSEN

(Anette Aspegren-Guldorff)
Studiefremjandet i Östergötland
Kungsgatan 53
602 33 NORRKÖPING
011-29 09 07, 0708-13 45 10
anette.aspegren.guldorff@nrk.sfr.se
www.ekoturen.se

EKOLOGISKA FORSKNINGSTATIONEN

(Kajsa Glemhorn)
Ölands Skogsby 6280
386 93 Färjestaden
info@ekoforsk.uu.se

HUSEBY NATURSKOLA

(Marie Mårtensson)
Huseby Bruk Intresseförening
Gamla smedjan
340 32 Grimslöv
0470-75 20 97
naturskolan@husebybruk.se
www.husebybruk.se

NATURCENTRUM

(Knut Eriksson, Carina Brage, Johanna Lindeberg)
Linköpings naturskola
Lasarettsg. I
582 29 Linköping
tel: 013-20 62 68
naturcentrum@calluna.se

NATURUS NATURSKOLA

(Malin Granlund-Feldt)
Täkerns trädgård
Herrestad 321
592 92 Vadstena
0143-24143, 073-8202927
malin@naturus.se

NATUR- & KULTURSKOLAN PÅ RÅS

(Anette Hedvall Svensson, Susanne Davidsson)
Junkemålsskolan
573 82 Tranås
tel 0140- 68 457, 0703-866075
anette.hedvall-svensson@tranas.se
susanne.davidsson@tranas.se

NATURUM ÖMBERG

(Ellen Hultman)
Stocklycke
599 93 Ödeshög
ellen.hultman@lansstyrelsen.se

NATURUM OTTENBY

(Liselotte Wetterstrand Waldenström)
Ottenby 401
380 65 Degerhamn
0485-66 12 00
naturum@ottenby.se
www.naturum.ottenby.se

NATURUM STORE MOSSE

(Martha Wägeus)
Store Mosse Nationalpark
330 33 Hillerstorp
0370-23792
070-5682849

NATURUM TROLLSKOGEN

(Marie Larsson)
Trollskogsvägen 20
380 75 Byxelkrok
Tel. 070-630 58 65
marie.larsson@lansstyrelsen.se

STIFTELSEN KULTUR RESERV.

ÅSENS BY
Haurida Åsen
578 92 Aneby

Region Syd

NATURUM BLEKINGE

(Robert Ekholm)
Gymnastiken
Ronneby Brunnsspark
372 36 RONNEBY
tel: 0457-168 15
naturum@k.lst.se

KRISTIANSTADS NATURSKOLA

(Sam Peterson, Elisabeth Einarsson, Andreas Magnusson)
Vinterstallet
Norretullsv. 5
291 32 KRISTIANSTAD
tel: 044-13 63 61, fax: 044-21 98 24
naturskolan@utb.kristianstad.se
www.buf.kristianstad.se/kick/not

FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR

(Karin Hjelmér, Ricky Wrentner, Lina Bomark, Åsa Jansson)
Gisela Trapps väg I
254 37 Helsingborg
tel: 042-10 45 00
Karin 042-10 45 06
Lina 0732-31 11 21
Ricky 042-10 45 56
Åsa 042-10 45 07
karin.hjelmér@helsingborg.se
lina.bomark@helsingborg.se
ricky.wrentner@helsingborg.se
asa.jansson@helsingborg.se
www.fredriksdal.se

IRE NATUR- OCH KULTURSKOLA

(Peter Norberg, Ingela Norberg, Torvald Sällström)
Ire
374 92 Asarum
tel/fax 0454-62143, mobil 0733-576106
ire.natur@telia.com
peter.norberg@utb.karlshamn.s

NATURUM KULLABERG/EKOSKOLA

(Daniel Åberg, Helén Thorn Jönsson)
Länsstyrelsen i Skåne Län
Förvaltning Kullaberg
Blåkullavägen 6
260 42 Mölle
042-34 72 01,
Daniel 0702-08 63 63
Helen 076-8401505
daniel.berg@m.lst.se
helen.thorn.jonsson@lanstyrelsen.se

MILJÖVERKSTADEN

(Klas Nyberg m.fl.)
Stadsbyggnadsförvaltningen
251 89 Helsingborg
Tel. 042-10 70 81, fax 18 77 80
Mobil 070-396 66 31
klas.nyberg@helsingborg.se

MALMÖ NATURSKOLA

(Birger Emanuelsson, Josefine Gustafsson, Kajsa Högfeldt, Karin Bengtsson, Bo Lindvall, Josef Wilhelmsson, Emma Pålsson)
Pedagogiska centralen
Rönnebladsgatan 1B, 4v.
212 15 Malmö
tel. 070-535 51 14, 040-34 36 89
Fax 040-34 36 94
naturskolan@pub.malmo.se
namn.efternamn@malmo.se
www.natur.pedc.se

MARIETORPS NATURSKOLA

(Hans Nilsson-Dahlin, Lena Håkansson)
BUN
Tobaksgatan 11
271 80 Ystad
0411-55 02 45
lenahaakansson@spray.se

NATUR I FOKUS

c/o Ingegerd Ljungblom
Sunnanväg 237 bv
222 70 Lund
070-67 31 281
post@naturifokus.se
www.naturifokus.se

NATURSKOLAN GLADAN

(Mats Svensson)
Margretetorp, Snogeholm
275 93 Sjöbo
tel/fax: 0416 160 65
snogeholms.stromomrade@swipnet.se
joakim.norgren@skogssallsskapet.se

NATURSKOLAN SÖLVESBORG

(Joachim Fryklund och Pia Nilsson)
Ynde Byv. 22
294 92 SÖLVESBORG
tel 0456-81 66 47
0733-74 73 64 (Pia)
0708-69 18 21 (Jocke)
naturskolan@edu.solvesborg.se
www.edu.solvesborg.se/naturskolan

NATURSKOLAN I LUND

(Anders Kjellsson, Eva Persson, Carolina Andersson)
Box 41
221 00 LUND
tel: 046-35 70 60, fax: 046-35 83 41
eva.ute.persson@lund.se
carolina.ute.andersson@lund.se
anders.kjellsson@lund.se
naturskolan@lund.se
www.naturskolan.lund.se

NATURSKOLAN SÖDERÅSEN

(Lotta Lundberg)
Stubbaröd
260 23 KÅGERÖD
tel: 0418-81064
lotta.lundberg@ipbo.se

NATURUM SKÄRALID

(Åsa Elfström)
Skärålid 747
260 70 Ljungbyhed
0435- 44 21 20
070-66 35 365
naturum.skalarid@lansstyrelsen.se
asa.elfstrom@lansstyrelsen.se
www.nationalpark-soderasen.lst.se

NATURUM STENSHUVUD

(Line Persson)
Länsstyrelsen i Skåne län
277 35 Kivik
tel: 0414- 70 882, fax: 0414- 70982
naturum@stenshuvud.se
www.stenshuvud.se

UPPLEVA NATURSKOLA

(Eva-Lena Nilsson)
Stensövågen 54
392 47 Kalmar
uppleva@bredband.net

Utanför Sverige

NÁTTÚRSKÓLI REYKJAVÍKUR

(Helena Óladóttir)
Umhverfis- og samgöngusvið Reykjavíkur
Borgartúni 12-14
105 Reykjavík
Ísland
helena.oladottir@reykjavik.is

NATURSKOLAN UTTERN

(Bernt Nordman)
c/o Natur och Miljö
Annegatan 26
SF 00100 Helsingfors
Finland
bernt.nordman@naturochmiljo.fi

KARLEBY NATURSKOLA VILLA ELBA

Sandstrandsvägen 60
SF 67100 Karleby
Finland

BORGA NATURSKOLA

Miljövärdbyrån pl. 23
SF 06101 Porvoo 10
Finland

...pedagogiska verksamheten, som ligger utanför skoltid, räcker inte till och därför finansieras också verksamheten med hjälp från lokala företag. Ett exempel är den tomatodlartävling som klasserna kan delta i. Priset till vinnande klass är kompostjord från Coca Cola, resterna från Coca Colas tillverkning av japanskt grönt te.

Möte med miljöministern

Vi besökte två naturområden med

stor biologisk mångfald som nu är hotade av exploatering. Dessa områden skulle kunna vara fantastiska pedagogiska resurser för invånarna i miljonstäderna Tokyo och Nagoya. För att belysa frågan pratade vi med tidningsreportrar och blev citerade i en av landets största tidningar, vi tog upp saken med vice borgmästaren i Nagoya, med parlamentsledamöter i Tokyo och inte minst med Japans miljöminister som sedan tog upp vårt ärende i parlamentet. Med alla

dessa föreläsningar, workshops och möten med människor på olika nivåer har vi i alla fall gjort vårt allra bästa för att uppmärksamma närnaturen, lärmiljöerna och den biologiska mångfalden som potentiella pedagogiska resurser i lärandet för hållbar utveckling.

Vill ni läsa mer om resan, gå in på www.nynashamnsnaturskola.se

TEXT: ROBERT LÄTTMAN
NYNÄSHAMNS NATURSKOLA
FOTO: LENA LINDAHL

Dynamisk pedagogik

– verktyg för självkännedom, grupputveckling och ledarskap

Litteraturtips

- Lipschütz, D; Dynamisk pedagogik, Wahlström & Widstrand, 1971

- Lipschütz, D; Samspel i grupp, Wahlström & Widstrand, 1976

- Korda - föreningen för dynamisk pedagogik: www.korda.se

Belsebo

- ett kreativt samarbete

I Skrylleskogen ca 1 mil öster om Lund ligger Skryllegården, en välbesökt anläggning för motion och friluftsliv.

Skryllegården ägs av Lunds kommun och drivs av Friluftsförbundets Lundaavdelning. Från anläggningen leder en smal slingrande stig till en spännande plats med ett stort vackert vindskydd som fått namnet Belsebo. Belsebo är cirkelformat och i mitten finns en eldstad för värme och matlagning. Där får plats en hel klass för övernattnig.

Vackra detaljer som t.ex. smidda väggfasta ljusstakar ger en ombonad känsla. En gammal kalender är utskuren ovanför sovplatserna.

Danska idéer

Idén till vindskyddet kom från Tekniska förvaltningens Park- och Naturavdelning som tog kontakt med Friluftsförbundets och Naturskolans. Projektet Lärande Natur hade medel för att förverkliga en fantastisk dröm. Tillsammans med en arkitekt gjorde vi studiebesök i Danmark. Vi fick många idéer och arbetet fortsatte på hemmaplan. Duktiga hantverkare förverkligade bygget.

Naturskolans personal har fortbildning för pedagoger runt och i vindskyddet.

Belsebogruppern

I anslutning till Belsebo ligger en bod med utrustning för ämnesövergripande teman. Här finns bland annat grytor och stekhällar för utomhusmatlagning men också en ässa för smide samt yxor, knivar och täljhästar för naturslöjd.

Fyraskolor är med i Belsebogruppern, dvs. de utnyttjar och utvecklar platsen som ett uteklassrum. Antalet skolor är inte statiskt utan fler kan ansluta sig till gruppen. Andra skolor och Friluftsförbundets grupper har även möjligheter att boka vindskyddet. Vill man använda sig av materialet i boden så går det bra mot en mindre avgift. För att få mer information om Belsebo så rekommenderar jag er att gå in på Skryllegårdens hemsida www.skryllegarden.se. Titta under Våra aktiviteter: vindskyddet Belsebo och klicka på den presentation som Anders W Kjellson från naturskolan gjort om platsen.

Gott samarbete

Detta är ett fint exempel på hur gott samarbete mellan olika parter skapar

kreativitet som ger ett bra resultat. Ingen av de tre parterna hade på egen hand lyckats förverkliga projektet.

Park och Natur hade sökt och fått pengarna och har dessutom en duktig pedagog som har goda kontakter med duktiga hantverkare och var den som organiserade bygget. Friluftsförbundet driver anläggningen och intendenten och övrig personal gjorde och gör ett stort arbete. Naturskolan kan stå för utomhuspedagogiken och kontakten med skolorna.

Genom att hålla olika fortbildningar blir fler skolor intresserade av att använda platsen för olika teman som hantverk, slöjd, matlagning mm.

TEXT OCH FOTO: GUN JACOBSSON
F.D. PEDAGOG PÅ NATURSKOLAN I LUND

Årsmöte tillsammans med danskar!

Hösten 2008 åkte Naturskoleföreningens styrelse över sundet för att besöka och inspireras av våra danska kollegor. Den som hjälpte oss med organisationen av resan och var med oss under vistelsen där var Tomas B. Kolind Vilstrup. Tomas arbetar som naturvejledare på Friluftscentret Sletten på Mittjylland och är även styrelseledamot i den danska Naturvejllederforeningen. Under besöket väcktes tanken att fler av våra kollegor borde få uppleva naturvägledning i Danmark. Det som började som en tanke har nu blivit verklighet.

Taktfullt

Den 21-23 april hade Naturskoleföreningen och den danska Naturvejllederforeningen ett gemensamt årsmöte på Sletten under temat "utväxling ger utveckling". Mötet inleddes med en fantastisk trumövning som måste ha hörts över halva Jylland då 220 deltagare gick

loss på plåttunnor och plasthinkar med klubbor, bormaskiner och hammare. Mötet fortsatte i samma höga stämning under de tre dagarna. Maten var fantastisk och boendet i flerbäddsrum till belåtenhet. De som tältade var dock lite oförberedda på att nätterna var riktigt kalla även på dessa sydliga breddgrader.

Upplevelser

Vi svenskar bjöd danskarna på workshops i utematte, utesvenska, livstilsövningar och uteengelska. Det vi fick tillbaka var allt ifrån trädklättring, naturvägledning från mountain bike och kräldjurssafari till naturmeditation, islandshästridning och växtvandring med ovanlig provsmakning! Årsmötet innehöll också på rekreation i badtunnor och svettthydda, indiandans, marknadstorg med inspiration, föreläsning på danska (!), besök på sötvattenakvarium och många nya positiva kontakter. Många likheter och många intressanta

olikheter konstaterades! Vi fick alla med oss många tankar och idéer till vår egen verksamhet hem.

Tack

Innan vi åkte lämnade vi över en liten present till danskarna, nämligen ett paket Leksandsknäcke och en flaska juice från Saltå Kvarn till var och en. Ett litet men välment tack för några oförglömliga dagar tillsammans med kollegor. Tomas, vår kontakt och organisatör, tackades också speciellt med en träfågel snidad av Nicke Helldorff.

Vårt allra varmaste tack till den danska Naturvejllederforeningen och Tomas B. Kolind Vilstrup för att ni tog emot oss!

TEXT: STINA LINDBLAD
FOTO: ROBERT LÄTTMAN

Välkomna på Naturskoleföreningens årsmöte i Uppland den 4-6/5 2011

Årsmötet kommer att hållas i Älvkarleby.
Mer information kommer under året!
Arrangörer är Naturskolorna i Uppland.

TVÅ KURSER FÖR ALLA NATURSKOLOR ATT LÄRA IN SVENSKA UTE

30 SEPTEMBER 2010

PLATS: NYNÄSHAMNS NATURSKOLA

5 OKTOBER 2010

PLATS: NATURSKOLAN I LUND

TID: 10.00 - 16.00

KURSSINNEHÅLL: ÖVNINGAR UR BOKEN

ATT LÄRA IN SVENSKA UTE

SOM BERÄKNAS SLÄPPAS I SEPTEMBER

ANMÄLAN: SENAST 17 SEPTEMBER TILL RESPEKTIVE NATURSKOLA

Naturskolematerial

Att lära in matematik ute, bok av Uppsala, Falu och Nynäshamns naturskolor, 140kr. Beställ på www.teknikverkstan.com

Att lära in engelska ute, bok av Lotta Carlegård. 140 kr. Beställs på www.teknikverkstan.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander.
175 kr. Beställs på www.teknikverkstan.com

Att lära in ute året runt, bok av Nynäshamns Naturskola, 212 kr. Beställs på www.teknikverkstan.com

Att lära teknik ute, bok av Carina Brage. Beställs på www.teknikverkstan.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 409 kr exkl moms, Gleerups utbildning AB, Box 367, 201 23 Malmö,
040 - 20 98 00, www.gleerups.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Smådjur i Kristianstads vattenrike, häfte 30 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenrikesnurrar, 300 kr för 15 st, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenexperiment, häfte 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Energikompendium, 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Musik-CD, Välkommen in i naturen visor, inklusive not- och texthäfte, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Musik-CD, Med öppna ögon, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Sinnenas skog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, 08-16 70 30

Smådjur på land, häfte 30 kr, 023-83101, Falu Naturskola

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshindrade, 125 kr
+ porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Handledningar: 1) Att göra eget papper 2) Att odla och använda potatis 3) Att odla och använda pumpa och potatis, 30 kr/
st, 08-756 88 48

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, 021- 530 60, jan-christer.svensk@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, 021-530 6, jan-christer.svensk@vasteras.se